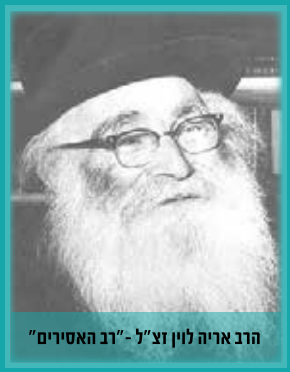
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

פרשת ויחי

י"ד טבת תשפ"ג

גליון מספר 287

דרך חיים

"חכלילי עינים מיין ולבן שנים מחלב" (בראשית מט יב) - "אמר ר' יוחנן: טוב המלבין שינים לחבירו יותר ממשקהו חלב, שנאמר: ולבן שנים מחלב, אל תקרי לבן שינים אלא לבון שינים" (כתובות קיא:). נאמר באבות דרבי נתן (פרק יג): "והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות כיצד מלמד שאם נתן אדם לחברו כל מתנות טובות שבעולם ופניו כבושים בארץ מעלה עליו הכתוב כאלו לא נתן לו כלום. אבל המקבל את חבירו בסבר פנים יפות אפילו לא נתן לו כלום מעלה עליו הכתוב כאלו נתן לו כל מתנות טובות שבעולם".

עוד אמרו חז"ל במדרש ילקוט שמעוני (משלי תתקנג): ""טוב ארוחת ירק ואהבה שם". כנגד מי אמר שלמה מקרא זה? כנגד שני בני אדם שפגעוהו בשעה שירד ממלכותו והיה מחזר על הפתחים בשביל פרנסה. פגע בו אדם אחד ונשתטח עליו אמר לו אדוני המלך אם רצונך השגיח עלי היום. מיד הלך עמו והעלהו לעליה וזבח לו שור והביא לפניו הרבה מטעמים, התחיל משמיע לו דברי מלכותו ואמר לו: זכור אתה שעשית כך וכך כשהיית מלך, כיון שהזכיר לו ימי מלכותו התחיל גועה ובוכה, וכן כל אותה סעודה עד שעמד משם בבכיה. למחר פגע בו אדם אחר, התחיל משתטח לפניו ואמר לו אדוני המלך רצונך שתשגיח עלי כל היום. אמר לו מה אתה מבקש לעשות לי כשם שעשה לי חברך? אמר לו: אדוני, איש עני אני, אלא אם תשגיח עלי מעט ירקות יש לי אני מניח לפניך, אם רצונך בוא עמי לבית. באותה שעה בא לביתו עמו, כיון שהגיע לביתו רחץ פניו ידיו ורגליו והביא לפניו מעט ירק, התחיל אותו האיש לנחמו ואמר לו: אדוני שבועה נשבע הקדוש ברוך הוא לאביך שאינו פוסק מלוכה מזרעו, שנאמר "נשבע ה' לדוד אמת לא ישוב ממנה מפרי בטנך אשית לכסא לך". אלא כך דרכו של הקדוש ברוך הוא מוכיח וחוזר ומרצה, שנאמר "כי את אשר יאהב ה' יוכיח וכאב את בן ירצה", אבל הקדוש ברוך הוא עתיד להחזירך למלכותך, כיון ששמע כך שבע. ר' חייא בר אבא ורבי אבא בר מניומי בשם ר' יוסי בן זימרא: כיון שחזר שלמה למלכותו התנבא בחכמתו על זה - "טוב ארוחת ירק" שאכלתי אצל העני "משור אבוס" שלא האכילני אותו עשיר אלא הזכירני צערי".

מדרש זה מלמד אותנו יסוד גדול ביחס לאופן בו יש לקבל כל אדם בסבר פנים יפות. המאירי מבאר כי קבלת החבר בסבר פנים יפות היא גם כאשר מעשיו של החבר אינם מוצאים חן בעינינו עד שיהיה סבור שאתה מחבבו, זה נקרא 'סבר פנים יפות'. מעשה באדם שנכנס לביתו של הרבי הזקן מבריסק והטריד אותו ארוכות, לאחר שעה אותו אדם הרגיש בעצמו על שהגדיש את הסאה, וביקש מהרב 'אל יחר אפו של הרבי בי על אשר הטרדתי אותו'. 'חלילה', חייך הרב, 'רק שוטה דרכו להתרעם, אדרבה חברתך כה נעמה לי'. כך צריכה להיות דרכנו, לעולם להלבין שינינו ולהאיר פנים לכל אדם.

שבת שלום!

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

סיפר ר' אברהם קוגל, נינו חביבו של ר' אריה:

בחודש ניסן תש"ל, כשנה לאחר פטירת ר' אריה, הופיע הסבא ר' אריה בחלומי, וביקשני למסור של עשרים לירות לשני אנשים שונים בשם יוחנן ורפאל. כשהתעוררתי משינתי לא ידעתי כיצד להתייחס לעניין זה. מאוחר יותר באותו יום הלכתי לבית הוריי, ובדרכי נכנסתי לסבי ר' שמואל אהרן יודלביץ', חתנו הגדול של ר' אריה. כשנכנסתי לביתו מבלי שסיפרתי לו דבר על חלומי, מסר לי עשרים לירות ואמר לי: "קח את זה עבור 'קמחא דפסחא'". כמובן שראיתי בזה אות כי עליי לקיים את בקשתו של הסבא.

משהגעתי לבית הוריי סיפרתי לאבי מורי ר' אליעזר קוגל את כל העניין, והוא אמר לי: "ביחס לרפאל החלום היה נכון, כיוון שלפני כמה ימים הגיע אליי וסיפר לי כי פוטר מעבודתו ואינו יודע כיצד יקנה את צרכי החג. אך כל זה היה נכון רק עד אתמול, היות ולפי בקשתו שוחחתי עם מנהל מקום עבודתו, ובעקבות כך אתמול החזירו אותו לעבודה. לכן יכול אתה לקחת את הכסף לעצמך". כששמעתי זאת מאבי עשיתי כדבריו ועניין החלום נשכח ממני.

אך הסיפור עדיין לא תם. בחול המועד באותה שנה לפתע בני חלה, חום גופו עלה והזמנתי רופא לביתי. הרופא אמר כי אם עד מחר מצבו לא ישתפר יש לקחת את הילד לבית החולים. למחרת לא אירע שום שיפור, אך במקום לקחת את הילד לבית החולים לקחתיו לרופא מומחה. הרופא בדק את הילד ואמר כי הוא חושש מאד מהתייבשות, וכי אם לא יהיה שיפור רציני תוך שעה הילד יהיה חייב להגיע מיד לבית החולים.

המשך בעמוד הבא

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

הרופא גבה תמורת הביקור סכום גדול של חמישים לירות, ואמי שנכחה במקום אמרה לי: "אתה רצית להרוויח את עשרים הלירות שקיבלת, כעת נגרם לך הפסד של חמישים לירות ועוד ילדך חולה". שמעתי לדבריה, והחלטתי לחפש לכל הפחות את יוחנן שהזכיר סבא בחלום. בהשגחה פרטית מיוחדת איתרתי את מקום מגוריו, הגעתי לביתו וסיפרתי לו דברים כהוויתם.

כששמע יוחנן את הדברים הגיב בשמחה על השגחה פרטית זו, ואמר כי הוא ובני ביתו יושבים בביתם באווירת נכאים, כי אין להם אפשרות לקנות אוכל לחג, וסכום זה שאני נותן לו מסוגל לעזור במצב הקשה שבו הם נתונים. הוא הוסיף שגם לגבי רפאל הדברים נכונים, כי אף שהוחזר למקום עבודתו מצבו הכלכלי בכי רע. נתתי לו את הסכום של עשרים הלירות כדי שיתחלק בו עם רפאל, כשחזרתי לביתי התבשרתי כי חל שיפור ניכר במצבו של בני ואין עוד צורך לקחת אותו לבית החולים, ובחסדי שמים לאחר זמן קצר הוא שב לאיתנו.

(דרך אבות עמ' ריז-ריח)

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

עסקנו בשבוע שעבר בדיני בציעת החלה בסעודת השבת. כתב מרן המשנה ברורה (רעד סק"א) "וגם הנשים מחויבות בלחם משנה, שהיו גם כן בנס המן". מכאן למדנו כי אף הנשים חייבות בדין לחם משנה (יבי"א ו כו, באר משה ה עה). לכן מן הראוי שגם הנשים יסבו בשולחן בשעת ברכת המוציא של בעל הבית, על מנת שייצאו ידי חובה בברכה על לחם-משנה, ולא יסתפקו במה שיקבלו חתיכה מן החלות ויברכו לעצמן.

אמנם יש מן הפוסקים שסברו כי על אף שלא שמעו הסועדים את ברכת המברך, כיוון שאוכלים מן החלה שעליה בירכו בהיותה חלק מן הלחם-משנה יוצאים בזה ידי לחם-משנה אף שמברך על חתיכה בלבד (שבט הלוי ח רפא), ויש שכתבו שאף עדיף לנהוג כך בסעודות רבות משתתפים כאשר יש חשש הפסק גדול או אי שמיעה של ברכת המברך כראוי (דברי יציב קכו). אך רבים מן הפוסקים סוברים כי מצות לחם-משנה מתקיימת רק כששומע את ברכת המברך על הלחם-משנה בעודו שלם ואינו שב ומברך אחריו, אלא אוכל חתיכה מאותו לחם-משנה שעליו בירך בעל הבית, ואם אין בה שיעור 'כזית' משלמים משאר החלות שעל השולחן (חת"ס, כה"ח, שש"כ).

מעלת הלחם-משנה היא מעלה כשלעצמה, עד שנחלקו הפוסקים האם יש צורך לבצוע את ב' החלות או די במה שמברך על ב' חלות ודי בבציעת האחת מהן. למעשה, כיוון שהעיקר הוא מה שמברך על ב' חלות ולרבים מן הפוסקים כלל אינו צריך לבצוע את שתיהן, יכול לצרף ללחם-משנה חלה מקמח שאינו ראוי למאכל הבוצע או חלה המכילה סוכר לאדם סוכרתי. והוא הדין שיכולה החלה המצטרפת ללחם-משנה להיות קפואה ולא ראויה למאכל בשעת הברכה, או חלה שאין באפשרותו לבצעה, כגון חלה ששאל מחברו על דעת להחזירה לו בעודה שלמה.

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה | מה הדין למעשה בטיסה במטוס לענין ברכת 'הגומל'?

תשובה | המנהג לברך בשם ומלכות, כך הכריעו אחרוני זמננו, המנ"י (ב מז) בצל החכמה (א כ), מרן הגרש"ז (הלי"ש פכ"ג), היביע אומר (ב יד) וביחוה דעת (ב כו). אם כי מרן היבי"א התנה שתהא נסיעה של שעה וחומש, כשלפעמים יש טיסות פנימיות בין מדינות שאין זמן שכזה. הגאון האדיר הרב שטרנבוך שליט"א (תשוה"נ א קצג) מעיד שכך הורה מרן החזו"א, וכך נהג בעל הדברי יואל מסאטמר זי"ע והאדמור מליובוויטש זצ"ל (הלכה ומנהג ריט). כמו שהרחיב באגרות משה (ב נט) שהולכי מדברות הכוונה מקום שלא ניתן לחיות בו בלי תחבולה ועצה משום שאינו מקום ישוב, וממילא הוא הדין במטוס. ולפי דבריו יש לברך גם בלי לעבור עם המטוס מעל ים או מדבר, אולם הרבה חלקו וסברו שצריך עכ"פ לעבור ים או מקום שממה כמו מדבר. אולם יש הנוהגים לברך בלי שם ומלכות, כפי שסבר קדוש ה' המהר"א מבעלז ועוד כמה מן הפוסקים.

שאלה | בבית הכנסת שלנו מקובל לשמור את הספרי תורה בכספת ולהוציאם רק בזמן שקוראים בתורה, האם מותר ליפול אפיים בבית הכנסת?

תשובה | פסקו מרנן הב"י והרמ"א שאסור ליפול אפיים עם אין ספר תורה בבית הכנסת, אלא אומרים את התחינה ללא כיסוי פנים. אבל במקרה שלכם אין זה רלוונטי, וכפי שפוסק האגרו"מ (או"ח ח"ד סי' כא) שמצב שכזה נחשב שיש ס"ת בבית הכנסת רק שהוא שמור בצד בית הכנסת, לכן תפלו אפיים כרגיל ללא כל חשש, וכך פסק גם מרן הגרש"ז (אישי ישראל פכ"ה).

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים לילדים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

פרידה מיעקב ויוסף

יעקב מרגיש שהוא בסוף חייו. לקראת מותו הוא קורא ליוסף ומבקש ממנו שאחרי שימות, ידאג לקבור אותו יחד עם אבותיו בארץ כנען, במערת המכפלה. יוסף מבטיח לו שאכן זה מה שהוא יעשה.

יוסף מבין שיש לו מעט זמן עם אביו והוא מבקר אותו ומביא את בניו, מנשה ואפרים, לבקר את סבא יעקב שמתרגש לראותם. הוא מתאמץ עבורם, למרות שהרגיש לא בטוב, ומתיישב על המיטה ומספר ליוסף בפעם הראשונה את סיפור חייו ומזכיר גם את אמא של יוסף - רחל אשתו שנפטרה ונקברה בבית לחם. יעקב מברך את בניו של יוסף, אפרים ומנשה, מנשק אותך ומחבק אותם. יעקב מברך אותם: "המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבותי אברהם ויצחק וידגו לרוב בקרב הארץ", אותה הברכה שאנחנו אומרים מדי יום לפני השינה, ובה מברכים האבות את הבנים מדי שבת.

יעקב מסיים לברך את יוסף ובניו, וקורא לכל שאר הילדים שלו, ואומר להם את מה שהוא מרגיש. לשמעון, ראובן ולוי הוא גם אומר שמאוכזב מהמעשים הקשים שעשו. יעקב מברך כל אחד ברכה אישית מרגשת מאוד שמתאימה לאופי של כל אחד. הוא שב ומבקש גם מהם שיקחו אותו אל אבותיו, ויקברו אותו שם בארץ כנען, במערת המכפלה שקנה אברהם, ואז נפטר יעקב אבינו.

יוסף מדבר אל פרעה ומספר שהבטיח לאביו שיקבור אותו בכנען, ומבקש את אישורו ללכת לקבור אותו ולחזור למצרים. פרעה אומר לו לך תקבור את אביך כמו שביקש ממך והבטחת לו, והוא יוצא עם כל אחיו ועבדי פרעה לקבור את יעקב במערת המכפלה.

אחרי שסיימו להתאבל על יעקב והם חוזרים למצרים, האחים של יוסף פוחדים. הם חושבים שאחרי שאביהם יעקב נפטר, יוסף השר המצרי, עם כל המשרתים שלו והמעמד הגדול במצרים, ירצה לפגוע בהם על מה שהם עשו לו. הם באים ליוסף ואומרים לו: "אבא שלנו נפטר ואף שהוא ביקש ממך להתנהג אלינו בכבוד, אחרי כל מה שאנחנו עשינו לך, אנחנו מוכנים להיות עובדים שלך רק אל תפגע בנו". יוסף עונה להם אל תפחדו ממני, אתם חשבתם לעשות לי רע אבל הקדוש ברוך רצה שכל זה יקרה כדי לעשות טוב. אני אדאג לכם ולא יהיה לכם חסר דבר. יוסף מרגיע אותם, מדבר אל הלב שלהם, מנחם ומעודד אותם והם יושבים במצרים.

בפרשה אנו קוראים גם על פטירתו של יוסף, שמספר למשפחה כי לאחר מותו יפקוד הקב"ה את ישראל ויעלם ממצרים, וכאשר יעלו ממצרים יקחו גם את עצמותיו איתם לקבור אותם בארץ כנען.

המשך בעמוד הבא

כמים חיים לילדים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

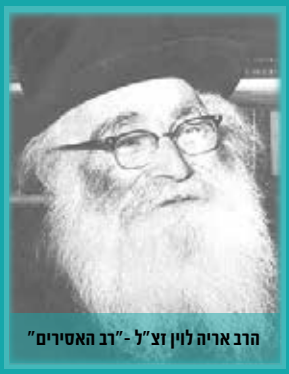

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

שאלות על הפרשה

בן כמה היה יעקב כשנפטר?

מה הבטיח יוסף ליעקב?

למי אמר יעקב: "בכורי אתה"?

כמה שנים חי יעקב במצרים?

את מי בירך יעקב "וידגו לרוב בקרב הארץ"?

לאן לקח יוסף את אפרים ומנשה?

על ראשו של מי שם יעקב את יד שמאלו?

למי אמר יעקב: "זאב יטרוף"?

שניים מבני יעקב נמשלו לאריה. מי הם?

"ישימך אלוקים כפרים וכמנשה" מדוע הם נבחרו כסמל לברכה?

כמה בנים היו ליעקב?

בן כמה היה יוסף שנפטר?

ילדים יקרים,

את התשובות תוכלו לשלוח לכתובת המייל:

kids@ish-tsadik.org.il

כמים חיים לילדים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

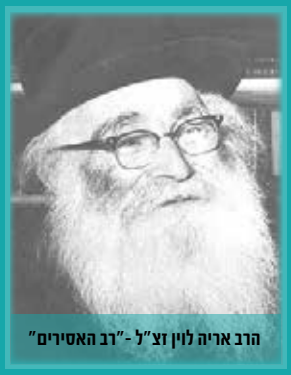

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

סיפור לאורו של ר' אריה

ר' אריה היה מבקר את אסירי המחתרות בבית הסוהר. אסירים אלה נעצרו כי נלחמו בבריטים כדי לזכות ולהקים את מדינת ישראל. הוא היה הולך גם בימים קשים, בהם המשטרה הבריטית מנעה את התנועה ברחובות העיר, ואפילו בזמני פרעות וברגעים בהם לא הרגיש טוב, תמיד הקפיד להגיע לביקורים בכלא. יום אחד הזמינו לכלא את ר' אריה להתפלל עם האסירים שניתן להם גזר דין קשה במיוחד - למות בכלא. אבל הפעם ר' אריה לא הגיע... ר' אריה עשה המון מאמצים שיוותרו לאסירים על גזר דין מוות, כשהמאמצים של ר' אריה לא הצליחו, נשבר ליבו להבין שאין דרך להמתיק לאסירים הללו את העונש שנתנו להם והם ייאלצו למות. ר' אריה לא יכול היה לשאת את המחשבה הנוראה הזו, והעדיף שלא להגיע. לאחר שמתו האסירים, בני המשפחות קיבלו רשיונות מיוחדים להשתתף בלוויה ואיתם הוזמן גם ר' אריה, שהיה ידוע כ'רב האסירים'. בליווי משמר צבאי כבד אספו את הגיבורים לקבורה. ר' אריה השתתף בהלוויה ואף התפלל עבורם בבית העלמין וספד להם. בסיום הלוויה סירב ר' אריה לחזור במכונית והלך ברגל דרך ארוכה מאוד עד שהגיע לביתו, זו הייתה דרכו התאבל על אותם אסירים שהיו כמו ילדיו שלו.

שבת שלום!